

Vad ska vi ha istället för EU?

Leif Salméns utfall mot den europeiska enhetstanken ("En existentiell kris och dess upplösning" i *Nya Argus* 1/2012) förtjänar ett genmäle. Salméns diatrib mot dagens europeiska konstruktion är enligt min åsikt ett lysande exempel på att kasta ut barnet med badvattnet. Frågan, som Salmén i allsköns ro lämnar obesvarad, lyder: vad ska vi ha i stället för EU?

Ett förbund av suveräna nationalstater, lett av Frankrike? Åt det hållet leder Salmén osökt sin läsares tankar genom att välja ett citat av Charles de Gaulle till motto för sin artikel: "Överenskommelser, förstår Ni, är som unga flickor och rosor. De varar så länge de varar." Ja, allt som har en början har ett slut, visste redan de gamla filosoferna. Och överenskommelser, till exempel de som träffas sinsemellan av nationalstater, hör definitivt till det förgängligas kategori. Men hur förhåller det sig med den nationella suveräniteten som sådan? Varför skulle *den* vara i evighet? I själva verket har den nationella suveräniteten så länge den har varit på tapeten (det vill säga ungefär sedan den westfaliska freden år 1648) inskränkts av diverse imperier. Den har med andra ord aldrig varit helt suverän och är det inte heller i vår tid. Alltsedan år 1945 lever Västeuropa som känt under amerikansk överhöghet; efter år 1989 gäller detta även största delen av Östeuropa.

Men året 1945 bildar, som vi vet (men gärna vill glömma), också en historisk vattendelare i ett annat än det traditionella, maktpolitiska avseendet. Nutidens massförstörelsevapen, symboliskt representerade av de två atombomberna över Hiroshima och Nagasaki, har en gång för alla understrukit att vi i människosläktet är beroende av varandra. Man kunde tro att Europas intellektuella och författare redan hade kommit förbi det djupt reaktionära och nationalistiska inslaget hos Charles de Gaulle, presidenten som utbrast i hurrarop när franska staten sprängde sin första kärnladdning i algeriska öknen för drygt 50 år sedan (1960)! Men så är det dessvärre inte. Leif Salméns artikel är bara ytterligare ett exempel på hur i synnerhet vänstern i Europa föredrar att älta sin eländiga europessimism och euroskepticism i stället för att vända Europatanken mot det som faktiskt hotar civilisationen

med undergång: massförstörelsevapnen och det därtill knutna, ständigt växande (och gränsöverskridande) militärindustriella och akademiska komplexet; överackumuleringen av kapital och skulder; framväxten av ett antal nya Leviataner, det vill säga väldiga transnationella bolag och banker som redan handlar mer suveränt än någon stat eller regering, för att inte tala om baksidan av allt detta: underutvecklingen och ut-sugningen av vissa regioner, särskilt i den globala Södern och sist men inte minst, överskridandet av tillväxtens obönhörliga, ekologiska gränser.

Tricket, eller det jag skulle vilja kalla självbedrägeriet, består i att helt sonika radera ut hela sekler av konstruktivt EU-tänkande med några lättköpta invektiv. "Dagens europeiska konstruktion, EU och dess monetära union, restes på basen av en till utopi förvandlad grov missuppfattning av verkligheten", kan Leif Salmén sålunda skriva utan att någonsin med ett ord nämna de insatser som genom tiderna gjorts och fortfarande görs för att skapa en demokratisk, europeisk förbundsstat. Har Leif Salmén någonsin hört talas om Altiero Spinelli (1907–1986), den person som de facto införde begreppet Europeiska Unionen i det politiska språkbruket?

I efterkrigstidens europeiska politiska tänkande utgör Spinelli de Gaulles motpol. En viss erkänsla av detta faktum kommer till uttryck i att EU-parlamentets ena huvudbyggnad i Bryssel fått heta *Bâtiment A. Spinelli*. Men politiskt är Spinelli vad man i idéhistorien har brukat kalla en död hund. Hans tänkande är med andra ord effektivt nedgrävt djupt under marken, utom till de delar som det kan tas fram i festtal och missbrukas i våra nuvarande politiska ledares retorik för att legitimera de mest odemokratiska och imperialistiska dragen i dagens europeiska konstruktion. Spinelli var nämligen en autentisk federalist som krävde att man skulle börja med att bilda en demokratisk förbundsstat inklusive ett gemensamt, denukleariserat, militärt försvar. Inte minst hans konstitutionsförslag från februari 1984 bär vittnesbörd om denna strävan.

Men i stället för att ta fasta på federalismen hos sina politiker i EU-parlamentet, som med bred majoritet hade godkänt Spinellis utkast, föredrog Västeuropas mäktiga män och kvinnor att göra gemensam sak med sin världsdels kapitalister och bankirer. Det var också då, under Reaganåren på 1980-talet, som

marknadsfundamentalismen slog igenom på allvar i Västuropa. I stället för att foga sig efter folkviljan som minsann hade tagit ställning för ett politiskt enat Europa, antog sålunda herrarna François Mitterrand, Helmut Kohl, fru Margaret Thatcher med flera Den europeiska enhetsakten (1986), ett europeiskt frihandelsvtal som upphöjer den ekonomiska tillväxten och konkurrensen mellan länderna och folken till högsta religion. Några år senare lades grundstenen för dagens europeiska konstruktion och den gemensamma valutan, alltså Maastrichtfördraget (1992). I de senare, nu gällande förskräckliga byråkrattexter som kallas Lissabonfördraget söker man förgäves efter orden fred och nedrustning. I Spinellis konstitutionsförslag förekommer dessa begrepp däremot i paragraf 9, som handlar om unionens mål: *”de promouvoir dans les relations internationales la sécurité, la paix, la coopération, la détente, le désarmement et la libre circulation des personnes et des idées, ainsi que l’amélioration des relations commerciales et monétaires internationales”* (konstitutionsförslaget 1984, citerat via www.spinellifootsteps.info, där det också kan läsas på engelska).¹

Leif Salméns kritik av det nuvarande EU är steril. Den upprepar vad hundratals eller tusentals europeiska intellektuella och författare i EU har tjatat om i årtionden. Ja, dagens europeiska konstruktion är vämjelig. Men den är inte ett uttryck för någon idealistisk utopi utan för en högst pragmatisk och korporativistisk kapitalism. Ett annorlunda Europa är trots allt möjligt. Vi borde börja med att inte tuga ihjäl det.

MIKAEL BÖÖK

---

1 På svenska ungefär: ”Att inom de internationella relationernas område främja säkerhet, fred, samarbete, avspänning, nedrustning och den fria rörligheten för människor och idéer, samt förbättra handels- och internationella monetära förbindelser”.